

Aan de partijen die deelnemen aan de formatie, te weten:

Partij voor de Vrijheid, vertegenwoordigd door de heer G. Wilders

Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, vertegenwoordigd door mevrouw D. Yeşilgöz-Zegerius

Nieuw Sociaal Contract, vertegenwoordigd door de heer P. Omtzigt

BoerBurgerBeweging, vertegenwoordigd door mevrouw C. van der Plas

Leiden, 8 februari 2024

Betreft: oproep aan volgend kabinet tot het verbeteren van de positie van kinderen

Geachte lezers,

Bij geen nieuw beleid stijgt het percentage kinderen dat in 2024 in armoede leeft van 6,2 procent naar 7,0 procent. Ook met een armoedepakket blijven laagste inkomens het kwetsbaarst. Bovendien nemen thuiszitters toe en kunnen zij niet meekomen in het reguliere onderwijs en neemt het aantal gezinnen met meervoudige en complexe problemen toe. Al dit vergroot de kansenongelijkheid en bestaansonzekerheid van kinderen. En kinderen die het meest kwetsbaar zijn, en daarom behoefte hebben aan kindbeschermingsmaatregelen, krijgen geen goede rechtsbescherming, met als gevolg rechtsonzekerheid. Het NJCM staat voor verbetering, waarborging en bevordering van kinderrechten in Nederland. Middels deze brief roepen wij het toekomstig kabinet dan ook op tot het aanpakken van de hiervoor genoemde problemen en het doen vervallen van het Nederlands voorbehoud op artikel 26 en artikel 37 van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het kind (IVRK).

Verwijzend naar een breed scala van onderzoeken, pleit het NJCM voor:

1. Eenvoudiger beleid om armoede onder kinderen te bestrijden

In onze brief van 13 oktober 2021 hadden wij het toenmalige toekomstige kabinet verzocht om een menselijker en eenvoudiger stelsel.¹ Deze oproep willen wij herhalen in deze brief. Een recent rapport van Divosa² *'Moeilijk makkelijker maken'* laat zien dat burgers tegen complexiteit van regels aanlopen, waardoor ze fouten maken, boetes krijgen of geen gebruik kunnen maken van voorzieningen die er zijn. Dit leidt tot minder inkomen, bestaansonzekerheid en minder participatie. Het NJCM onderschrijft de principes voor vereenvoudiging van Divosa die gaan over het betrekken van de doelgroep bij de ontwikkeling van nieuw beleid, aansluiten bij aanverwante onderzoeken bij het vormen van nieuw beleid en het pre-testen van het nieuwe beleid met de doelgroep.³

¹ M. Steijns & A. Sabahoglu, 'Oproep uitbannen armoede onder kinderen in Nederland', *Njcm.nl*, p. 2, geraadpleegd op 7 december 2023 www.njcm.nl (zoeken op: kinderarmoede brief njcm)

² Divosa, 'Vereenvoudig sociale zekerheid: bestaanszekerheid staat voorop', *Divosa.nl* geraadpleegd op 4 december 2023 www.divosa.nl (zoeken op: vereenvoudiging bestaanszekerheid)

³ Rijksoverheid, 'Moeilijk makkelijker maken: IBO Vereenvoudiging Sociale Zekerheid', p. 87, *Open.Overheid.nl* geraadpleegd op 4 december 2023 www.Overheid.nl (zoeken op: moeilijk makkelijker maken IBO)

2. Gerichte hulp aan gezinnen met meervoudige en complexe problemen

In dezelfde brief van 13 oktober 2021 heeft het NJCM ook een oproep gedaan om beschermende maatregelen te ontwikkelen voor gezinnen met meervoudige en complexe problemen.⁴ Bij het ontwikkelen van beschermende maatregelen is het van belang om het perspectief van jongeren en ouders altijd mee te wegen. Dit vergroot de kans dat de hulp beter aansluit bij de behoeften van deze gezinnen.⁵ Uit het rapport *Kinderen uit de Knel*⁶ blijkt dat zorgen binnen de gezinssituatie vaak ontstaan in combinatie met financiële problemen en een gebrek aan sociale contacten. Daarnaast zijn domeinen zoals wonen en schuldhulpverlening gericht op ouders terwijl deze domeinen ook gericht horen te zijn op kinderen.

Het NJCM roept daarom het toekomstige kabinet op om kritisch te kijken naar hoe hulp daadwerkelijk kan worden aangeboden aan gezinnen met meervoudige complexe problematiek, zodat deze aansluiting kan plaatsvinden.

3. Toereikende levensstandaard voor werkende armen

De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid⁷ heeft in zijn reactie op de brief van het NJCM van 13 oktober 2021 gerefereerd naar verschillende rapporten⁸ die fungeren als belangrijke bouwstenen voor het vormen van waarborgen van het bestaansminimum voor werkende armen. Tot op heden is er nog weinig veranderd voor werkende armen in Nederland. De Commissie Sociaal Minimum (Commissie) stelt voor om het minimumloon en de bijstand te verhogen, om op deze manier op korte termijn het bestaansminimum voor huishoudens te borgen.⁹ Daarbij geeft de Commissie aan dat deze maatregel alleen onvoldoende is. Verder moet het sociaal minimum stelsel voorspelbaar zijn en toegankelijk voor huishoudens zodat zij ervan gebruik kunnen maken. Het NJCM verwacht van het toekomstig kabinet om maatregelen te treffen voor verschillende huishoudtypen en om hierbij focus te leggen op werkende armen, zodat ook kinderen van werkende armen een toereikende levensstandaard hebben dit conform artikel 27 IVRK.

4. Bestaanszekerheid voor kwetsbare gedupeerde kinderen en jongvolwassenen

Toeslagenaffaire

Volgens de laatste cijfers van 2 januari 2024 hebben zich in totaal 68.376 ouders aangemeld voor een herbeoordeling bij UHT. Van dit totale aantal aanmeldingen zijn er inmiddels 33.225 erkende gedupeerde ouders.¹⁰ In totaal zijn er 89.964 kinderen erkend gedupeerd.¹¹

⁴ M. Steijns & A. Sabahoglu, 'Oproep uitbannen armoede onder kinderen in Nederland', Njcm.nl, p. 2, geraadpleegd op 7 december 2023 www.njcm.nl (zoeken op: kinderarmoede brief njcm)

⁵ L. Visscher e.a., 'Gezinnen met meervoudige en complexe problemen: Wat werkt voor wie, en hoe komt dat?', *Kind en Adolescent Praktijk*, p. 30.

⁶ 'Kinderen uit de knel', Raad voor Volksgezondheid, 2023

⁷ Brief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 30 november 2021, 2021Z18424/2021D41507.

⁸ In zijn reactie verwijst de staatssecretaris naar het rapport 'Werken zonder Armoede' van de SER, 2021, en het 'Advies Sociaal Economisch Beleid', 2021.

⁹ 'Forse verhoging van het sociaal minimum is nodig', *Rijksoverheid.nl* geraadpleegd op 6 december 2023 www.rijksoverheid.nl (zoeken op: bestaanszekerheid werkende armen)

¹⁰ '68.376 mensen melden zich tussen start en einddatum voor herstel kinderopvangtoeslag', *Herstel.toeslagen.nl*, geraadpleegd op 29 januari 2024 www.toeslagen.nl (zoeken op: kindertoeslagen)

Hiertoe zijn er diverse herstelregelingen in het leven geroepen met name voor de ouders. Voor de gedupeerde kinderen is er de kindregeling, op grond waarvan kinderen per leeftijdsgroep een bedrag tussen de € 2.000 en € 10.000 als steuntje in de rug kunnen krijgen.¹² Inmiddels is bekend dat meerdere kinderen studieschulden zijn aangegaan en/of hun eigen opleiding gestopt hebben om hun ouders en andere gezinsleden financieel te kunnen ondersteunen, bij te dragen aan kosten voor levensonderhoud of om schulden af te lossen. Als oplossing van deze schulden is er op 12 juni 2023 een motie¹³ ingediend waarmee de regering is opgeroepen tot kwijtschelding van alle (studie)schulden van gedupeerde kinderen en jongvolwassen die in aanmerking komen voor de kindregeling. Hoewel deze motie met grote meerderheid is aangenomen, heeft de Staatssecretaris van Financiën in de brief van 24 november 2023 geconcludeerd dat er al een breed aanbod is voor hulp en ondersteuning voor deze kinderen en jongeren met (problematische) schulden en dat de schulden van DUO niet-saneerbaar zijn.¹⁴

Het NJCM roept het toekomstig kabinet op tot maatwerk en tot het komen van een oplossing ten aanzien van deze DUO-schulden. Het Ondersteuningsteam Uithuisplaatsingen Toeslagenaffaire beschrijft dat “ouders door de toeslagenaffaire gedupeerd geraakt zijn door het systeem, maar binnen datzelfde systeem op zoek moesten naar oplossingen.¹⁵ (...) Om de weg terug te vinden, is het van belang dat ouders en hun kinderen als een geheel worden gezien. Ouders zijn altijd verweven met hun kind, een kind altijd verweven met hun ouders.¹⁶” De kinderen en (jong)volwassenen die deze schulden zijn aangegaan juist omdat “bij de uitvoering van de kinderopvangtoeslag grondbeginselen van de rechtsstaat zijn geschonden¹⁷” waardoor de nood van het gezin om ingrijpende, persoonlijke oplossingen vroeg. Daarbij speelde “de optelsom van het onvermogen om recht te doen aan het individu” door alle betrokken staatsmachten¹⁸ waardoor ouders jarenlang geen kans hebben gehad, aldus de Parlementaire ondervragingscommissie kinderopvangtoeslag. Volgens het NJCM dient de omschrijving van ‘naar hun aard niet-saneerbare schulden’ te worden gezien tegen het licht van het ongekende onrecht van de Toeslagenaffaire. Eerder hebben ook de Nationale Ombudsman en Kinderombudsman de regering tot oplossing van dit knelpunt opgeroepen¹⁹. Het NJCM roept het toekomstig kabinet op om hier te komen tot een maatwerkoplossing voor deze unieke groep kinderen en (jong)volwassenen.

¹¹ ‘Feiten en cijfers: op deze pagina vindt u actuele cijfers over het financieel herstel van de problemen met de kinderopvangtoeslag. Deze cijfers geven inzicht in de recente ontwikkelingen’, Toeslagen.nl, geraadpleegd op 2 februari 2024, www.toeslagen.nl, zie: <https://herstel.toeslagen.nl/dashboard-kinderopvangtoeslag/>

¹² Zie vorige noot.

¹³ ‘Motie van het Leijten over kwijtschelding van (studie)schulden van jongvolwassen kinderen die vallen onder de kindregeling’,

¹⁴ Brief regering: Reactie op de motie Kat c.s. over in overleg met de VNG en de NVVK zorgen dat gedupeerde jongeren niet buiten de boot vallen vanwege 36 maanden norm (31066-1258) – Belastingdienst, nummer 31066

¹⁵ Leerrapportage Ondersteuningsteam Uithuisplaatsingen Toeslagenaffaire april 2023, pagina 3-4, <https://hetondersteuningsteam.nl/feiten/>

¹⁶ Idem, pagina 12

¹⁷ Kamerstukken II, 2020/21, 35510, nr. 2.

¹⁸ Zie vorige noot

¹⁹ ‘Zorgen over knelpunten in regeling voor gedupeerde kinderen kinderopvangtoeslagaffaire’, Nationale Ombudsman.nl 27 januari 2023, www.nationaleombudsman.nl (zoeken op: knelpunten regeling kinderopvangtoeslagaffaire)

5. Onderwijs, armoede en kansen(on)gelijkheid

In het programma *Gelijke Kansen en de Alliantie Kinderarmoede*²⁰ wordt gesproken dat de vicieuze cirkel van armoede doorbroken kan worden door kinderen de kans te geven hun talenten optimaal te benutten en aldus hun diploma te halen.

Op dit moment is er een grote groep 'thuiszitters', dat wil zeggen leerlingen die langer dan vier weken niet naar school gaan en/of niet bij een school of instelling staan ingeschreven²¹. De Inspectie van het Onderwijs wil het aantal jongeren dat geen passend onderwijs ontvangt terugdringen²². Onder leiding van de voormalige Kinderombudsman is er het Thuiszitterspact²³ opgesteld om te komen tot een succesvolle thuiszittersaanpak, waarbij de doelstelling was om in 2020 geen kind langer dan 3 maanden thuis te laten zitten. Het Rapport 'Niet thuisgeven' van 2019²⁴ is nog steeds actueel, ook mede gelet op de problemen op diverse levensterreinen waarin sprake was van heftige stress in de thuissituatie als gevolg van bijvoorbeeld de Toeslagenaffaire. Volgens dit rapport manifesteert thuiszitten zich met name op het voortgezet onderwijs, maar speelt de problematiek doorgaans al langer. Zo is vaak ook al sprake van thuiszitten van basisschoolkinderen, en is vooral maatwerk en ruimte voor leerlingen in moeilijke omstandigheden nodig. Een handreiking hiervoor is de Sprintkaart Thuiszitters²⁵ van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Eerder hebben de Nationale Ombudsman, de Kinderombudsman²⁶ en het College voor de Rechten van de Mens²⁷ hiervoor aandacht gevraagd. Het NJCM sluit zich hierbij aan. Bovendien geeft het NJCM het toekomstig kabinet ter overweging om de raakvlakken tussen thuiszitters en door de Toeslagenaffaire gedupeerde kinderen te onderzoeken, en roept het op om voor beide groepen tot maatwerk te komen, om aldus bij te dragen aan kansengelijkheid en een blijvende uitweg te bieden uit bestaansonzekerheid.

6. De knelpunten bij kindbeschermingsmaatregelen

Tussen 2019 en 2021 is het Actieplan Verbetering Feitenonderzoek in de Jeugdbeschermingsketen uitgevoerd, dat als doel had om te komen tot verbetering van het feitenonderzoek en onderbouwde besluiten in de jeugdbeschermingsketen. Hoewel alle acties uit het plan zijn opgepakt, is de uitvoering in de praktijk nauwelijks geland.²⁸ Het NJCM vindt dit een pijnlijk gegeven gelet op het feit dat ook het WODC schrijft dat "de urgentie om die kwaliteit te verbeteren er niet of nauwelijks minder op geworden" is.

²⁰ 'Wendie: studeren was mijn uitweg uit armoede', *Gelijke-kansen.nl*, 16 mei 2019, www.gelijke-kansen.nl (zoeken op: armoede en onderwijs)

²¹ 'Definite verzuimers', *Onderwijsinspectie.nl*, geraadpleegd op 17 december 2023, www.onderwijsinspectie.nl (zoeken op: verzuimers)

²² 'Inspectie en thuiszitters', *Onderwijsinspectie.nl*, geraadpleegd op 17 december 2023, www.onderwijsinspectie.nl (zoeken op: verzuimers)

²³ 'Het geheim van een succesvolle thuiszittersaanpak', *Gedragswerk.nl*, 9 november 2021, www.gedragswerk.nl (zoeken op: de kracht om door te zetten)

²⁴ M. van Binsbergen e.a.c., 'Niet thuisgeven: schooluitval van het perspectief van leerlingen', NRO 2019,, p. 16

²⁵ 'Sprintkaart maatwerk voor thuiszitters', *Regelhulp.nl*, 17 april 2023, www.regelhulp.nl (zoeken op: sprintkaart thuiszitters)

²⁶ Zie noot 18.

²⁷ 'Versterking armoedebeleid nodig om kwetsbare kinderen te beschermen', *Mensenrechten.nl*, 24 oktober 2023, www.mensenrechten.nl (zoeken op: versterking armoedebeleid)

²⁸ 'Actieplan droeg nauwelijks bij aan verbetering kwaliteit feitenonderzoek door jeugdbescherming', *Wodc.nl*, 7 september 2023, www.wodc.nl (zoeken op: jeugdbescherming en kwaliteit)

Uit onderzoek is gebleken dat de wet die de meest kwetsbare kinderen moet beschermen niet functioneert²⁹. Dit vindt het NJCM zorgelijk. Ook vanuit de Reflectiecommissie jeugdrechters is opgeroepen om tot verbetering van de rechtsbescherming van ouders en kinderen te komen³⁰. Het NJCM onderschrijft deze oproep. Naast het verbeteren van het feitenonderzoek en de rechtsbescherming in de toekomst, benadrukt het NJCM dat ook oplossingen moeten worden geboden aan kinderen én hun ouders die te maken hebben gehad met dergelijke ingrijpende overheidsbemoeienis, waarin sprake was van onvoldoende of ontoereikend feitenonderzoek en/of een gebrek aan (ervaren) rechtsbescherming. Uit het rapport van de Inspectie Justitie en Veiligheid is juist gebleken dat stapeling van problemen uiteindelijk tot een kindbeschermingsmaatregel leidde bij door de Kinderopvangtoeslagen gedupeerde gezinnen³¹. Daarom roept het NJCM het toekomstig kabinet op om met urgentie tot een betere rechtsbescherming en feitenonderzoek voor ouders en kinderen te komen.

7. Het doen vervallen van het Nederlands voorbehoud op artikel 26 IVRK

Het NJCM wil wederom aandacht vragen voor de impact van het Nederlandse voorbehoud bij artikel 26 IVRK voor kinderen.³² Het onderzoek van Verwey-Jonker Instituut '*Kinderen missen zelfstandig recht op sociale zekerheid*',³³ laat zien dat er drie categorieën van groepen zijn die niet altijd kunnen genieten van de voordelen van sociale zekerheid. Het gaat om de groep kinderen die (bijna) geen contact hebben met hun ouders, ten tweede kinderen van ouders die in een situatie zitten waardoor voorzieningen ontbreken en tot slot ouders die voorzieningen voor kinderen niet investeren in hun kinderen.³⁴ Uit het onderzoek volgt daarnaast dat advocaten en hulpverleners via alternatieve wegen proberen te zorgen dat deze kinderen alsnog een toereikende levensstandaard hebben. In sommige gevallen gaat de rechter niet mee met het beroep van advocaten op artikel 2, 3 en 27 van het IVRK, waardoor de positie van de kinderen te veel afhankelijk blijven van hun ouders. Het NJCM onderstreept daarom dat kinderen autonome rechthebbenden zouden moeten zijn, zodat zij direct aanspraak kunnen maken op sociale zekerheid.

8. Aandacht voor kinderen in het strafrecht

Nederland heeft bij de ratificatie van het IVRK een voorbehoud toegevoegd aan artikel 37 IVRK.³⁵ Het NJCM heeft eerder aandacht gevraagd voor dit voorbehoud³⁶, evenals andere partijen.³⁷

²⁹ 'Jeugdbescherming omarmt analyse en aanbevelingen WODC', *Jeugdzorgnederland.nl*, 7 september 2022, www.jeugdzorgnederland.nl (zoeken op: jeugdbescherming analyse)

³⁰ 'Reflectiecommissie jeugdrechters roept op tot verbetering rechtsbescherming ouders en kinderen', *Kinderbescherming.nl*, 13 februari 2023, www.kinderbescherming.nl (zoeken op: rechtsbescherming ouders en kinderen)

³¹ <https://www.inspectie-jenv.nl/Publicaties/rapporten/2023/09/13/inspectierapport-het-kind-van-de-rekening>, pagina 3

³² Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 'Voorbehoud op artikel 26 IVRK', *Overheid.nl* geraadpleegd op 6 december 2023 www.overheid.nl (zoeken op: Nederlands voorbehoud sociale zekerheid kinderen artikel 26 IVRK)

³³ M. Steijns & A. Sabahoglu, 'Oproep uitbannen armoede onder kinderen in Nederland', *Njcm.nl*, p. 2, geraadpleegd op 7 december 2023 www.njcm.nl (zoeken op: kinderarmoede brief njcm)

³⁴ R. de Wildt ea., 'Kinderen missen zelfstandig recht op sociale zekerheid: Het Nederlands voorbehoud op artikel 26 IVRK', Verwey-Jonker instituut 2021, p. 11.

³⁵ Art. 2 van de Rijkswet van 24 november 1994, *Stb.* 1994, 862.

³⁶ 'Advies met betrekking tot het wetsvoorstel adolescentenstrafrecht', *Njcm.nl* 17 januari 2013, p. 1-2 en M. Steijns, 'Inhoudelijke beleidsreactie op voortgang intensief toezicht jji's', *Njcm.nl* 22 mei 2023 www.njcm.nl (zoeken op: jji's)

Dit voorbehoud stelt dat 16- en 17-jarigen, bij het plegen van ernstige misdrijven, kunnen worden onderworpen aan het volwassenstrafrecht. Bovendien kunnen kinderen in deze leeftijdsgroep gezamenlijk worden ondergebracht met volwassenen in detentie.

Het toepassen van het volwassenenstrafrecht op 16- en 17-jarigen is een ingrijpende maatregel. Het voorbehoud benadrukt echter alleen het gebruik van deze regeling in tijdelijke situaties, waarbij een onverwacht groot aantal veroordeelde minderjarigen tijdelijke huisvesting in dezelfde faciliteit onvermijdelijk maakt. Volgens het NJCM is het nooit de bedoeling van dit voorbehoud geweest dat het volwassenstrafrecht van toepassing zou zijn op 16- en 17-jarigen. Kinderen horen niet als volwassenen terecht te worden, hun hersenen zijn nog niet volledig ontwikkeld waardoor zij niet dezelfde consequenties kunnen zien als volwassenen.³⁸ Een belangrijke reden om volwassenen en kinderen te scheiden in detentie is het voorkomen van machtsmisbruik en geweld bij ongelijke machtsverhoudingen.³⁹ Artikel 37 IVRK biedt hiervoor slechts zeer beperkte ruimte aan deze samenplaatsing, namelijk alleen indien dit in het belang van het kind wordt geacht. Bijvoorbeeld wanneer de veiligheid van het kind in het geding zou zijn.

Het NJCM pleit ervoor om het voorbehoud bij artikel 37 IVRK in te trekken.

Tot slot

Wij hopen dat de formerende partijen bovenstaande adviezen ter harte nemen bij het formuleren van een regeerakkoord en dat het nieuwe kabinet voortvarend aan de slag gaat met het uitbannen van kinderarmoede, bestaansonzekerheid en kansengelijkheid onder kinderen, het verbeteren van het bieden van rechtsbescherming aan kinderen, het doen vervallen van het Nederlands voorbehoud op artikel 26 IVRK en artikel 37 IVRK. Als u vragen heeft over het bovenstaande dan beantwoorden wij deze gaarne.

Hoogachtend,

Kavita Hira, Voorzitter NJCM

Anouk van Beijsterveldt, Lid werkgroep Jeugdrecht NJCM

Ayla Yayla, Lid werkgroep Jeugdrecht NJCM

Daniela Stojkovic, Lid werkgroep Jeugdrecht NJCM

³⁷ M. Steijns, 'Inhoudelijke beleidsreactie op voortgang intensief toezicht jji's', *Njcm.nl* 22 mei 2023, www.njcm.nl p. 1- 5 (zoeken op: voortgang toezicht jji's); 'VN-Kinderrechten comité beoordeelt kinderrechtensituatie Nederland', *Kinderombudsman.nl* 24 februari 2022, www.kinderombudsman.nl (zoeken op: kinderrechtensituatie Nederland)

³⁸ Het jeugdstraftproces: toekomstbestendig!, Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, 14 maart 2011.

³⁹ *Standard minimum rules for the treatment of prisoners 1997, United nations standard minimum rules for the administration of juvenile justice* ('Beijing Rules'), Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, resolutie 40/33, 29 november 1985 en *United Nation Rules for the protection of juveniles Deprived of their liberty* ('Havana Rules'), Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, resolutie 45/615, 14 december 1990.